

epokegørende Udslag var Wilsons Arbejde for Folkeforbundet. Woodrow Wilson er for denne Historiker ikke død som en slagen Mand, men der maa stadig tillægges hans Ord og Gerning en dyb Betydning. Bogen slutter med en Appel til Læserne om at interessere sig for amerikansk Historie, og denne Appel kan maaske ogsaa i nogen Grad have Bud til danske Historikere.

Hans Jensen.

Det engelske Royal Historical Society har paabegyndt Udgivelsen af en omfattende Aktsamling: *British Diplomatic Instructions 1689—1789*. Foreløbig er udsendt tre Bind: *Sweden 1689—1727* ved J. F. Chance (1922), *France 1689—1721* ved L. G. Wickham Legg (1925) og *Denmark 1689—1789* ved J. F. Chance (1926). Forbilledet er den franske »Recueil des Instructions données aux Ambassadeurs et Ministres de France 1648—1789«. Som det fra kyndig Side er bleven fremhævet (af H. Temperley i Engl. Hist. Review XXXVIII 281) har den engelske Samling nødvendigvis faaet en anden og mindre tilfredsstillende Karakter. I Frankrig var det en fast Tradition, at enhver diplomatisk Repræsentant ved Tiltrædelsen af en ny Post fik meddelt en udførlig og samlet Oversigt over hans Lands Forhold til den Magt, hos hvem han skulde varetage dets Interesser. I Reglen omhandler den hans Forgængers Funktionstid, undertiden endnu længere Tidsrum. Der er paa den Maade opstaaet lange Rækker af nogenlunde ensartede Redegørelser, der tilsammen giver et Billede af Frankrigs diplomatiske Historie, som den til de forskellige Tider har tegnet sig for dets udenrigspolitiske Ledere. I England findes der intet tilsvarende; dets Udenrigsministre har i det væsentlige indskrænket sig til at meddele Gesandterne Vejledninger for deres Optræden i de enkelte foreliggende Spørgsmaal. Udgiverne af den nye engelske Aktsamling har derfor ikke haft nogen fast Rettesnor for Tilrettelægningen af deres Arbejde, men har maattet nøjes med at meddele Udvalg af Foreign Office's diplomatiske Skrivelser, som har forekommet dem særlig betydningsfulde. Ogsaa en saadan Aktsamling har dog sin store Værdi.

Udgiveren af de nordiske Bind J. F. Chance besidder udmærkede Betingelser for Løsningen af sin Opgave. Gennem tidligere Arbejder: *George I and the Northern War* og *The Alliance of Hanover* har han paa Forhaand nøje Kendskab til nordeuropæisk diplomatisk Historie i første Halvdel af det 18. Aarhundrede. Det er neppe noget Tilfælde, at Størsteparten af baade Indledningen og de meddelte Aktstykker i det danske Bind

falder indenfor dette Tidsrum. Naturligvis kan man kun paa Grundlag af en nøje Gennemarbejdelse af Værket maale dets Værdi for den historiske Forskning. En Gennemlæsning giver Indtryk af, at dets Meddelelser i Almindelighed vil være mere ukendte for engelske end for danske Historikere. M. H. t. saa godt som alle de behandlede Spørgsmaal har det dog Betydning at stifte direkte Bekendtskab med den engelske Opfattelse. Storbritanniens Udenrigspolitik var i det 18. Aarhundrede i høj Grad bestemt ud fra Handelssynspunkter. Aktstykkerne viser, at dette ogsaa gælder Forholdet til Danmark. Adskillige Enkeltiagttagelser er ogsaa af Interesse. Iøjnefaldende er saaledes den ringe Deltagelse i Danmarks Skæbne i 1762 og bemærkelsesværdigt er det, at man allerede i November 1771 har regnet med en Forandring i den danske Statsstyrelse. Instruktionerne fra 1788—89 er yderst kortfattede, men af adskillig Værdi. Det er vistnok ukendt, at England i April 1789 ganske formelt, sammen med Preussen, har tilbudt »to enter into an engagement of guaranty and defensive alliance with the court of Denmark, on such terms as may be best calculated to guard against any supposed danger of a future attack from Sweden or any other powers«.

Maaske kan man benytte Lejligheden til med Beklagelse at understrege, at de værdifulde og udførlige Indledninger i L. Laursens store Traktatværk ikke fremtræder paa et Verdenssprog, og udtale Ønsket om en Oversættelse, som i en ganske anden Grad, end det nu er muligt, vilde sætte fremmede Historikere i Stand til i deres Arbejde at udnytte Resultaterne af dansk Forskning. Ganske vist har Danmark-Norge altid været en anden-tredie Rangs Magt. Ikke mindst den foreliggende Akt-samling bekræfter dog, at vort Land til ind i det 19. Aarhundrede har været en ikke uvæsentlig Faktor i al nordeuropæisk Politik.

Ax. L.

Le comité international des sciences historiques har 1926—27 ved sin Sekretær, Prof. M. Lhéritier udsendt to store Hefter af sin *Bulletin*. Den meddeler udførlige Referater af Forhandlingerne paa Komiteens konstituerende Møde i Genève 14. og 15. Maj 1926 (se Hist. Tidskr. 9. R. V 111 ff.) og gør Rede for Bureauets og de nedsatte Udvalgs senere Arbejde. Desuden indeholder den de foreløbige Resultater af forskellige Enquêteer, om de enkelte Landes Organisation af det historiske Arbejde (for Danmarks Vedkommende ved Axel Linvald), om deres historiske Bibliografier (om de danske ved Alfred Krarup),